

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਹਰਲੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂਬੱਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(10) ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

BS 9.

ਮੂਲ ਅਪਰਾਧੀ

ਐਚ. ਆਰ. ਸੋਢੀ, ਜ:

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ.

ਡਾ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1972 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੂਲ ਨੰਬਰ 54.

ਅਗਸਤ 1/1972

ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ (1947 ਦਾ II)— ਧਾਰਾ 6— ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)
— ਆਰਟੀਕਲ 166— ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਿਯਮ (1969)- ਨਿਯਮ 18 ਅਤੇ 28
— ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ—ਕੀ
ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ—ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ—ਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣੇ ਲਈ
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ—ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ—ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ
ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ-
ਨਿਯਮ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ—ਕੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ
ਅਵੇਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ (ਅਲਾਟਮੈਂਟ) ਨਿਯਮ (1^)—ਸ਼ਡਿਊਲ—
ਆਈਟਮ 3A— ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ - ਕੀ ਸਿਹਤ
ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

I.L.R. Punjab and Haryana - (1975)1

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 6(1)(b) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ,
ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ ਹੈ।

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

ਸਰਕਾਰ. ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 166 ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੁਵਿਧਾਨਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। (ਪਰਾ ੫)।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰੂਲਜ਼ ਆਫ਼ ਬਿਜ਼ਨਸ, 1969 ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ 18 ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ / ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਐੱਸ ਟੈਂਡਿੰਗ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ - ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਸੰਸਥਾ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਪਰਾ ੬)।'

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 28 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਿਗਰਾਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਸਲ ਆਦੇਸ਼, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 28 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਘਰੇਲੂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਿਤ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਯਮ 28 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ , ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਠੰਢਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਕਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਯਮ 28 ਦੇ ਅਧੀਨ। ਨਿਯਮ 28 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਿਯਮੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਪਰਾ ੬)।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ (ਅਲੋਕੇਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1969 ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਆਈਟਮ 34

I.L.R. Punjab and Haryana - (1975)1

ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ /

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਅਲੋਕੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਵੀ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 34 ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੀਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ। (ਪਰਾ ੭)।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਆਈ.ਐਸ ਟਿਵਾਣਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ (ਪੰਜਾਬ)।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰੀ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ ਬੇਰੀ, ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ ਓਧੀ, ਜੇ. -ਡਾ. ਸਟੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਵਿਸ ਕਲਾਸ 1 ਦੇ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਇੰਚਾਰਜ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਹੜੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕਮਾਤਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 'ਉਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਐਕਟ, 1947, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪ੍ਰਗਟਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ PA ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 17 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਤੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ 132, ਮਿਤੀ 12 ਅਗਸਤ, 1970, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਿਟੀ ਬਟਾਲਾ, ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਡਾ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਐਸ.-1, ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਬਟਾਲਾ, ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਹੁਣ ਮੁਅੱਤਲ ਅਧੀਨ), ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਰੁਪਏ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ 12 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਅਰੋੜਾ, ਵਾਸੀ ਅੱਚਲੀ ਗੇਟ, ਸਿਟੀ ਬਟਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ 12 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਬਟਾਲਾ ਵਿਖੇ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸੱਟ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ (ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਪੁੱਤਰ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਅਰੋੜਾ, ਵਾਸੀ ਡੈਂਟ ਸਿਟੀ ਬਟਾਲਾ, ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਸਰੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਉਕਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਲੇਖੀ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਉਕਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਦਾ ਨੰਬਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਅਗਸਤ, 1970 ਨੂੰ ਸਰਵਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ. ਪੁੱਤਰ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੱਟ, ਵਾਸੀ ਸਿਟੀ ਬਟਾਲਾ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਪੰਚਾਇਤ, ਵਾਸੀ ਚੱਠਾ ਥਾਣਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਡਾਕਟਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ, 1947;

ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ,

ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਡਾ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, (ਪੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਆਈ.ਜੇ.ਐਸ.-1, ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ 'ਪੀਐਫਸੀ, ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਬਟਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਹੁਣ ਮੁਅੱਤਲ ਅਧੀਨ)' ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ - ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161।

ਰਾਜਪਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ।

ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 17 ਸਤੰਬਰ, 1970।

(Sd.) .

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ,
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ।

(2) ਸੈਕਸ਼ਨ 6(1)(b) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸ਼ੀਟ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"6(1) ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 164 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 165 ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਜੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ, ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ-

(a) * * * * *
* * * * *

(b) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ;

(3) ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਐਕਟ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 154 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 166 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ *fbr* ਸਹੂਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ : -

"166 (1) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

(2) ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਾਧਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(3) ਰਾਜਪਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਕਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪਾਲ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਓਮ ਪਰੀਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ "ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ 166(1)(2) [ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 59 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਸਮਾਨ], ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਠੋਸ ਪਾਲਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ"। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਜਨਾਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬੀ; y M/s ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ। ਬਿਜੇਏ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਟਨ ਮਿੱਲਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਆਰ. ਚ&ਟ? ਲੇਖਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (3), ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਣਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ impugned sanction, Exhibit PA, ਸੀ.

- (1) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 679.
- (2) ਏਆਈਆਰ, 1967 ਐਸਸੀ 1145।
- (3) ਏ .ਆਈ.ਆਰ. 1964 ਸ: ਸੀ: 1823

^

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 166(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 166(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ-ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਡੀਐਲ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀਐਮ ਵਜੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਡੀਐਲ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 4, 18, 19, 20, 25 ਅਤੇ 28 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(4) ਸ੍ਰੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਕੱਕੜ, IAS, CW 1 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PA) ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ / ਉਦੋਂ ਹੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 27 ਜੂਨ, 1970 ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ, ਕਲਾਸ I ਜਾਂ ਕਲਾਸ II, ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ CW 1/A ਹੈ, ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ: -

“ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, 1968 ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਅਤੇ 19 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੁਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ। ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ Annexure V” ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 3 'ਤੇ, "ਪੀਸੀਐਮਐਸ I ਅਤੇ H ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ" ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਪੰਜਾਬ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਰੂਲਜ਼ ਆਫ ਬਿਜ਼ਨਸ, 1969 (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਡੀ.ਐਲ.) ਦਾ ਨਿਯਮ 18, ਮੰਤਰੀ-ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਿਯਮ

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਿਯਮ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੰਤਰੀ, ਸਥਾਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕੇਸ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ, ਨਿਯਮ 20 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ। ਨਿਯਮ 25 ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮ 28 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ, ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ" ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 4 ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਨਿਯਮ - ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 166(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ - ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

(6) ਸਥਾਈ ਆਦੇਸ਼ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ CW 1/A) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਕੱਕੜ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ PCMS ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਂਗ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 28 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਡੀਐਲ ਵਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀ

ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ thcj ਸੰਸਥਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਧੇਰੇ

ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ 18 ਮੰਤਰੀ-ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਪਵਾਦ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 28 ਜੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ । << ਸ਼ਬਦ "ਸੰਸਥਾ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਬੇਅਰਥ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ' ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਸਲ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਿਯਮ 28 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਘਰੇਲੂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। . ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਯਮ 28 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਯਮ 28 ਦੇ ਅਧੀਨ. ਇਹ

ਨਿਯਮ 28 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

T g# '* '* *

(7) ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਿਜ਼ਨਸ (ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ) ਰੂਲਜ਼, 1969 (ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀਐਮ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਰੂਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਸਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 34 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੀਬਿਟ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਡੀ.ਐੱਲ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣੇ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ, ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਫੰਜ਼ਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੰਤਰੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਵੀ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਰੂਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 34 ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੀਬਿਟ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਵਾਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਈ ਅਮਾਘਨਾ ਰੇਅ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (4) 'ਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ

(4) ਏਆਈਆਰ 1952 ਉੜੀਸਾ 200-

ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਤਹਿਤ

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh Dhillon (Sodhi, J.)

ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਜ਼ੋਠਿਆ ਗਿਆ। ਰੂਲਜ਼ ਆਫ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਿਸੇ ਸੌਪੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

"ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ, ਕੀ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਸੰਖੇਪ ਲਈ ਬੇਨਤੀ। ਜੇਕਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਪਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 2 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ।

ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। .

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

(9) ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (5) ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 196- ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਏ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਕੇਵਲ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ; ਰਾਜਪਾਲ, ਪਰ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਲਈ 44 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 465, 466 ਅਤੇ 471 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੰਤਰੀ ਇੰਚਾਰਜ, ਯਾਨੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(10) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (6), ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰੂਲਜ਼ ਆਫ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 28, ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਵ ਰਾਜ ਪੈਪਸੂ ਦਾ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਕਸੁਰੀਕਰਨ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

(5) ਏਆਈਆਰ 1969 ਪੀ.ਬੀ. & Hr. 225.

(6) ਏਆਈਆਰ 1963, ਐਸਸੀ 395।

ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਾਲ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਥੇ ਹੀ ਸਾਲ

1956 ਵਿਚ ਪੈਪਸੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਲੇਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯਮ 28 ਆਇਆ ਅਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ - ਸ਼ਿਪਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ, ਭਾਵੇਂ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨਿਯਮ 28 ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸੌਖਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਯਮ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਸੌਖਿਆਂ ਗਿਆ ਅਥਾਰਟੀ, ਵੈਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਿਯਮ 28 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਬਚਿੱਤਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ (6) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। >

(11) ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਪੰਚਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (7) ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 173, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 164 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 165 ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ

(7) ਏਆਈਆਰ 1967 ਪਟਨਾ 416. ~

ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(11) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PA) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ

State of Punjab v. Dr. Niranjn Singh' Dhillon (Sodhi, J.)

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ

ਬੀ. ਐੱਸ. ਜੀ

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰੈਵਿਨਿਊ

ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਪੀਡਿਤ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ ਜੇ. ਜੇ.

ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ-III ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - ਬਿਨੈਕਾਰ

ਬਨਾਮ

ਸਰਸਵਤੀ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਜਵਾਬਦਾਰ

1971 ਦਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਸੰਦਰਭ ਨੰ. 24

2 ਅਗਸਤ 1972

ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1948 ਦਾ XLVI)- ਸੈਕਸ਼ਨ 2^ 4 ਅਤੇ 5—
ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1961 ਦਾ XLIII)—ਸੈਕਸ਼ਨ 28— ਵਿਕੀ ਹੋਈ ਆਰਟੀਕਲ 'ਤੇ ਸੇਲ-
ਟੈਕਸ—ਕੀ ਲੇਖ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ— ਇੱਕ ਡੀਲਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ-ਟੈਕਸ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜੋ
ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ -ਕੀ ਆਮਦਨ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ
ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਰਸੀਦ -ਡੀਲਰ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਖ ਦੇ
ਖਰੀਦਦਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- ਕੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਸੀਦ

ਫ਼ਤਿਆ ਗਿਆ, ਕਿ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ! ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼
ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ
ਡੀਲਰ, ਜਿਸਦਾ ਕੁੱਲ ਟਰਨਓਵਰ ਟੈਕਸ ਯੋਗ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਕਰੀ-ਟੈਕਸ ਦਾ
ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਇਹ ਵਸਤਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਡੀਲਰ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰ ਡੀਲਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਦਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਹੈ। ਡੀਲਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਰੀ-ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਰੀ-ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਕਸ ਦੀ ਘਟਨਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਮੱਗਰੀ ਕੁੱਲ ਹੈ